

Відгук

офіційного опонента, кандидата архітектури,
професора Прибеги Леоніда Володимировича
на дисертаційне дослідження
Романової Оксани Валеріївни
«Семантика декоративно-художніх засобів виразності в народній архітектурі
Півдня України (на прикладі Одеської обл.)»,
представлене на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури,
реставрація пам'яток архітектури.

Науковий керівник –
доктор архітектури, професор
Бевз Микола Валентинович

Тема дисертаційної праці Оксани Романової заслуговує на увагу, бо, на відміну від численних попередніх досліджень традиційної або народної архітектури, що мали моноетнічне спрямування, заторкує народну архітектурну творчість досить складного в етнічному плані регіону Півдня України – Буджак, де поряд з автохтонним українським населенням тривалий час спільно проживають і співпрацюють представники інших народів, зокрема болгари, румуни, молдавани, гагаузи, росіяни-старообрядці, німці та ін. Тож пізнання привнесеного і набутого архітектурно-будівельного досвіду в нових природно-ландшафтних умовах краю, семантичне осмислення й розшифровка архітектурного декору в народному зодчестві Буджаку, дасть змогу глибше пізнати національні традиції й культуру тамтешніх мешканців, воскресити їхню етнічну пам'ять, а також простежити процеси консолідації та взаємопроникнення культур в умовах спільної життєдіяльності.

На важливість вивчення й збереження надбань етноархітектури кожного народу, кожної етної групи населення звертає увагу й світова спільнота. Зокрема в Стокгольмській хартії, що була прийнята з ініціативи Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць у 1998 р., вказується на значущість пам'яток народної архітектурної творчості в розвитку культури кожної нації, кожного регіону, в збереженні характерних ландшафтів і традицій.

Особливої актуальності тема даного дослідження набуває в нинішніх умовах розвитку територіальних громад цього краю й України загалом. Етнічне розмаїття й характерні ландшафтні умови приваблюють у ці місця численних туристів, в тому числі й з інших країн. Відповідно охорона та музеєфікація реліктових споруд народного будівництва, облаштування їхніх територій сприятимуть формуванню туристичної інфраструктури регіону, покращенню його економічного стану.

Отже, традиційна житлова архітектура та органічно пов'язані з нею декоративно-мистецькі засоби виразності поліетнічного регіону Буджак й складають об'єкт дисертаційного дослідження Оксани Романової. Предметом дослідження є семантика декоративно-мистецьких засобів виразності в народній архітектурі Буджаку.

Метою дослідження є визначення закономірностей семантики декоративно-мистецьких засобів виразності в народній архітектурі Буджаку та засад охорони реліктових об'єктів краю.

Відповідно до мети окреслена низка завдань дослідження, зокрема:

- проаналізувати декоративно-мистецькі засоби виразності та визначити чинники формоутворення декору в традиційній архітектурі центрального Буджаку;
- простежити взаємовпливи архітектурно-будівельних культур різних етнічних груп населення регіону;

- визначити закономірності використання декоративно-мистецьких засобів виразності в народній архітектурі регіону на основі семантичного інструментарію;
- проаналізувати вітчизняний та зарубіжний досвід охорони та використання пам'яток етнокультури;
- визначити форми та засади збереження етнооб'єктів Буджаку, їхньої музеєфікації та використання в сучасних умовах.

Основна частина дисертаційного дослідження складається зі вступу, 5 розділів з висновками, загальних висновків, списку використаної літератури і джерел та систематизованого ілюстративного матеріалу.

У першому розділі «Історіографія декоративно-мистецьких засобів виразності в традиційній житловій архітектурі» розкритий стан вивченості народної архітектурної творчості в Україні й зокрема досліджуваного регіону – Буджаку.

Заслуговує на увагу проведений аналіз декоративно-мистецьких засобів виразності в традиційній архітектурі Буджаку, виявлених та опрацьованих авторкою за результатами натурних досліджень. Саме цей пласт зібраних матеріалів й склав джерельну основу дисертаційного дослідження.

Другий розділ традиційно присвячений обґрунтуванню авторської методики даного дослідження. Акцентується увага на необхідності застосування вивіреної методики проведення натурних досліджень та фіксації пам'яток і їхніх деталей через відсутність фактичного матеріалу в інших джерелах. Приділяється увага також уточненню термінологічних визначень.

У третьому розділі «Декоративно-мистецькі засоби виразності в традиційній архітектурі центрального Буджаку» авторка передусім аналізує динаміку заселення історико-етнічного регіону. Звертає увагу на структурну організацію житлового традиційного середовища та його особливості формування різними етнічними групами населення регіону й на цій основі

виявляє фактори, що визначають формоутворення архітектурного декору в традиційних спорудах краю.

Важливо, що авторка, Романова Оксана, спробувала визначити спільні й відмінні риси як в організації традиційного житла, так і в застосуванні засобів декоративно-мистецької виразності архітектури споруд представниками різних етнічних груп регіону, розробила на цій основі механізм етнічної ідентифікації житлових будівель.

Четвертий розділ – «Семантика декоративно-мистецьких засобів виразності в традиційній житловій архітектурі» – присвячений питанням архітектурної семантики, виявленню змістовності орнаментики, пластичних форм, архітектурних деталей тощо. Визначені також принципи застосування декоративно-мистецьких засобів виразності залежно від їхнього смислового значення. Авторкою дисертаційного дослідження визначено алгоритм застосування декоративно-мистецьких засобів виразності у традиційній житловій архітектурі центрального Буджаку кінця XIX–XX ст.

У п'ятому розділі йдеться про вітчизняний та зарубіжний досвід охорони, музеєфікації та використання етномистецьких традицій, а також концептуально означені форми охорони та використання традиційних надбань в умовах Буджаку.

Текстову частину дисертаційного дослідження Оксани Романової значно розширює й поглиблює систематизований, аналітично осмислений візуальний матеріал, представлений у таблицях. Слід зазначити, що переважну частину ілюстративного ряду складають матеріали, зібрані авторкою у процесі натурних обстежень традиційного житлового середовища Буджаку, загалом понад 100 об'єктів. Це значний внесок Оксани Валеріївни не тільки в розвиток українського архітектурознавства, але й історичної науки та етнології.

Результати дослідження О. Романової безумовно становлять практичний інтерес і для пам'яткоохоронної науки та методики архітектурної

реставрації; можуть бути задіяні також і в навчальному процесі за напрямком підготовки фахівців з архітектури.

Відзначаючи актуальність дисертаційного дослідження, його належний науковий рівень, теоретичну й практичну значущість, маємо висловити окремі зауваження.

1. Передусім, проглядаються певні розбіжності між назвою дисертаційного дослідження (Семантика декоративно-художніх засобів виразності в народній архітектурі Півдня України (на прикладі Одеської обл.)), метою дослідження (визначити закономірності семантики декоративно-художніх засобів виразності в народній архітектурі Півдня України (на прикладі Буджаку)), та визначеннями: об'єкт дослідження (традиційна житлова архітектура малих міст та сіл Півдня України, зокрема центрального Буджаку) і предмет дослідження (семантичні характеристики декоративно-художніх засобів виразності житлових будинків). Насправді в дисертаційному дослідженні йдеться про традиції Буджаку.
2. В переліку завдань дослідження відсутні позиції щодо історіографії та методики дослідження. Хоча такі розділи авторкою дисертаційної роботи опрацьовано досить ґрунтовно.
3. Наступне зауваження стосується висновків за розділами. Вони досить розлогі і, відповідно, неконкретні, не дають чіткої відповіді щодо отриманих результатів дослідження. Водночас загальні висновки не викликають зауважень.

Висловлені зауваження ніяким чином не применшують належний науковий рівень дисертаційного дослідження Романової Оксани Валеріївни, його теоретичну й практичну значущість.

Визначені в дисертаційній праці мета та завдання дослідження виконані, загальні висновки випливають з послідовно напрацьованого й належним чином викладеного матеріалу і є достатньо аргументованими.

Структурно дисертація охоплює всі аспекти кваліфікаційної роботи – вона складається зі вступу, п'яти розділів із висновками та загальних висновків, списку використаних джерел і додатків з ілюстративним матеріалом. Обсяг дисертації 327 сторінок, з них 133 сторінки основного тексту, 49 сторінок списку використаних джерел з 221 позиції, а також додатків на 116 сторінках.

Загальний зміст дисертаційного дослідження Романової Оксани цілком співвідноситься зі змістом автореферату.

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковані у 25 працях, з них – 6 статей у наукових фахових виданнях України (з них 2 – у наукометричній базі Index Copernicus), 4 – у наукових періодичних виданнях інших держав; за результатами участі в наукових конференціях опубліковано 15 тез доповідей.

В дисертаційній праці Оксани Валеріївни Романової вперше системно досліджено декоративно-мистецькі засоби виразності в народній житловій архітектурі поліетнічного регіону Буджак. Виявлені відмінності та взаємовпливи архітектурно-будівельної культури етнічних груп та місцевого українського населення; визначено семантичні закономірності застосування декоративно-мистецьких засобів виразності у традиційній житловій архітектурі краю; розроблений алгоритм застосування декоративно-мистецьких засобів виразності у традиційній архітектурі Буджаку. Таким чином результати дослідження Романової О. В. значно поповнили фактологічну базу про традиційну житлову архітектуру й застосовувані декоративно-мистецькі засоби виразності поліетнічного регіону Буджак, розкривають їхню семантичну змістовність.

Отже, дисертація Романової Оксани Валеріївни «Семантика декоративно-художніх засобів виразності в народній архітектурі Півдня України (на прикладі Одеської обл.)», представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 35.052.11 при Національному університеті «Львівська політехніка», відповідає вимогам МОН України, а її авторка

Романова Оксана Валеріївна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю

18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Кандидат архітектури,
професор кафедри теорії, історії
архітектури та синтезу мистецтв
Національної академії образотворчо
го мистецтва і архітектури
Л. В. Прибега

Підпис Прибеги Л. В.
засвідчую:
Вчений секретар НАОМА,
кандидат філологічних наук,
доцент
Касьяненко Т. А.

В. о. ректора НАОМА

Кобальчук О. В.